

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 บ้านลำแดง
ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THAI AGRICULTURE TO BECOME SMART FARMER IN
THE ERA OF THAILAND 4.0 IN BANLAMDAENG, HANTAPHAO SUBDISTRICT,
WANG NOI DISTRICT, PHRANAKHON SI
AYUTTHAYA PROVINCE

Ven. Veota Vongpadith

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Science Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้วัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาสถานการณ์ สภาพปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกร บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในพื้นที่บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในพื้นที่บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. เกษตรกรบ้านลำแดง ต.หันตะเภา อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา มีจุดแข็งที่เป็นสภาพภูมิศาสตร์หรือมีชัยภูมิที่ดีในการทำเกษตรมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกแก่การขนส่งสินค้าทางการเกษตรทั้งทางบกและทางน้ำ แต่มักจะประสบปัญหาด้านการเกษตรใน 3 ประการ ได้แก่ ด้านการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการลงทุน และด้านการควบคุมคุณภาพ

2. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 แบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับบุคคล และระดับชุมชน โดยระดับบุคคลจะต้องพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พัฒนาการวางแผนการทำงานพัฒนาการบริหารจัดการระดับชุมชนจะต้องพัฒนาองค์การบริหารจัดการพัฒนา

* Received January 23, 2023; Revised January 24, 2023; Accepted February 22, 2023

มาตรฐานสินค้า เป็นต้น โดยการพัฒนาทั้ง 2 ระดับจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเองมีการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายมีการให้การแนะนำช่วยเหลือจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และมีการประเมินศักยภาพของเกษตรกร

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่ความเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับชุมชน และระดับเครือข่าย โดยระดับชุมชนจะต้องมีการวางเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ มีกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ มีการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ทั้งในระดับอำเภอจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ มีการประเมินศักยภาพ มีหลักสูตร มีการคัดเลือกและพัฒนาเกษตรกร ส่วนในระดับเครือข่ายจะต้องอาศัยการพัฒนาจากระดับชุมชน และร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรเอกชน และองค์กรธุรกิจเพื่อผลักดันให้เกษตรกรของชุมชนได้มีโอกาสในการเติบโตผ่านเวทีต่างๆ ของเครือข่ายข้างต้น

คำสำคัญ: เกษตรกรอัจฉริยะ; ไทยแลนด์ 4.0; แนวทางการพัฒนาเกษตรกร; เทคโนโลยีทางการเกษตร

ABSTRACT

Objectives of this research were as follow: i. to study the history, situation, conditions, problems and obstacles of farmers in Ban Lam Daeng, Hantapao Sub-district, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province in the Thailand 4.0 era, ii. to study the guidelines for developing farmers to become smart farmers in the Thailand 4.0 era, in the area of Ban Lam Daeng, Han Taphao Subdistrict, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province and iii. to present guidelines for developing farmers to become smart farmers, in the Thailand 4.0 era, in the area of Ban Lam Daeng, Han Taphao Subdistrict, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research method used qualitative research by document analysis method and in-depth interview with 18 key informants.

The research results were found that

1. The strong points of Ban Lam Daeng Farmers, Han Taphao Subdistrict, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province are geographical or good locations in agriculture. There are convenient transportation routes for transporting agricultural products both by land and by water. But they often face problems in agriculture in three areas: agricultural production, investment, and quality control.

2. Guidelines for developing farmers to be smart farmers in the Thailand 4.0 era, divided into 2 levels: individual level and community level. At the individual level, they need to develop knowledge of modern technology. Develop worksheets and improve management. At community level, there must develop organization, management and product standards development, etc., by the development of both levels must have a self-

development plan. Networks are created and connected. Advice and assistance from the relevant parties are provided and assessing the potential of farmers.

3. The presentation of guidelines for developing farmers to be smart farmers in the Thailand 4.0 era is divided into 2 levels: community level and network level. At the community level, there must be a goal to develop a new generation of farmers. There is a process for developing a new generation of farmers. Networks are created and connected by organizing various activities together at the district, provincial, regional and national levels. There is a potential assessment, a curriculum, a selection and development of farmers. At the network level, it requires community-based development and collaboration with government agencies, academics, NGOs and business organizations to push the community's farmers the opportunity to grow through the above network platforms.

Keywords; Smart farmer; Thailand 4.0; Farmer Development Guidelines; Agricultural technology

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งเกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีสภาพปัญหาอันเป็นที่มาของแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ การพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่อง มีแผนพัฒนา และแผนยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย การจัดสรร และการใช้งบประมาณแบบแยกส่วนนำไปสู่การจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) กำหนดอนาคตของประเทศภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง และสร้างความสุขของคนไทยสังคมมีความมั่นคงเสมอภาค และเป็นธรรม โดยประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ ประเทศไทย 4.0 เป็นความมุ่งมั่นที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งในปัจจุบันยังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก ได้น้อย” ต้องการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญคือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น (พรชัย เจดามาน และคณะ, การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21

ในปี 2563 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรกว่า 1,178,698 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73.77 ของพื้นที่ทั้งหมด มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตร จำนวน 34,232 ครัวเรือน

สำหรับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เป็นพื้นที่นาข้าว 1,065,376 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.39 พื้นที่พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ 9,720 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.82 พื้นที่ปลูกสวนผลไม้ยืนต้น 8,385 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.71 และเป็นพื้นที่เกษตรกรรมอื่นๆ 95,217 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.08 ซึ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากมีศักยภาพที่เหมาะสม มีความพร้อมในการผลิตสินค้าเกษตรได้ตลอดทั้งปี มีกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญ ด้านพืช ได้แก่ ข้าว ไม้ผล ด้านประมง ได้แก่ ปลา กุ้ง และกุ้งแม่น้ำ นอกจากนี้ยังมีการผลิตสินค้าเกษตรอื่นๆ ที่มีศักยภาพการผลิต การจำหน่ายอีกหลายชนิด เช่น พืชผัก เมล่อน ถั่วเขียว ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น ทางจังหวัดมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยทั้งด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ ให้ได้มาตรฐานเกษตรที่ดีเหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS พระนครศรีอยุธยา) และมาตรฐานเกษตรปลอดภัยอื่นๆ โดยส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้พึ่งพาตนเอง สามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ และประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริม และพัฒนาในขั้นตอนการผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐานปลอดภัย และดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่เพื่อยกระดับความปลอดภัยตามมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดี และเหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นใจด้านมาตรฐาน และความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค และผู้บริโภคทุกระดับ และมีแนวทางในการควบคุมความปลอดภัยในการผลิต ตั้งแต่การควบคุมคุณภาพปัจจัยการผลิต การพัฒนากระบวนการผลิต การจัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม ตลอดจนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตร รวมทั้งมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรมีความมุ่งมั่นที่จะทำการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัย

เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการผลิตการตลาด ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายเพื่อประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายร่วมกัน จึงต้องดำเนินการให้มีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการตรวจรับรองแหล่งผลิต และส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย และร้านอาหารที่ใช้สินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อเป็นการเพิ่มแรงผลักดันให้เกษตรกรต้องการเข้าสู่ระบบการผลิตที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน และผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค รวมทั้งส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ให้สินค้าเกษตรปลอดภัยเป็นที่รู้จักของประชาชนผู้บริโภค และผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัยอย่างแพร่หลาย

ในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า ชุมชนบ้านลำแดงในส่วนของภาคการเกษตรมีสัดส่วนแนวโน้มลดลง และการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แรงงานในภาคการเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายไปประกอบอาชีพในภาคการผลิตอื่น การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของภาคการผลิตอื่น และทัศนคติของเกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าการทำการเกษตรเป็นงานที่หนักและลำบาก ไม่คุ้มค่า ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ไม่สนใจทำอาชีพการเกษตร ส่งผลให้แรงงานภาคการเกษตรมีแนวโน้มลดลง ซึ่งปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ การปรับตัวของเกษตรกรสู่เกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) เกษตรกรจำนวนมากยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตเชื่อมโยงไปจนถึงการแปรรูปและการตลาด การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตทำให้ปัจจัยการผลิตดังกล่าวมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น การปรับตัวของเกษตรกร จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เป้าหมายการพัฒนาการเกษตรของประเทศบรรลุผลสำเร็จได้

เกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) มีองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การทำเกษตรสมัยใหม่มีประสิทธิภาพ คือ การระบุตำแหน่งพื้นที่เพาะปลูก การแปรวิเคราะห์ข้อมูลที่ตรงกับระยะเวลาของการเพาะปลูกพืช และการบริหารจัดการพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร และต้องเข้ากับการเพาะปลูกพืชชนิดนั้นๆ ที่เน้นการพัฒนาเกษตรกรให้ในการพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาด รวมทั้งมีความสามารถในการผลิตและการตลาดในระดับที่พร้อมก้าวสู่การเป็นผู้จัดการฟาร์มเกษตรกรมืออาชีพได้จนประสบความสำเร็จ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.)

ในด้านมิติของผลผลิต เกษตรกรอัจฉริยะจะเน้นการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในด้านรายได้การก้าวสู่ "เกษตรกรอัจฉริยะ" นั้น เกษตรกรจะมีรายได้อย่างน้อยในระดับเดียวกับหรือมากกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ซึ่งหมายถึงรายได้ที่จะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท หรือเท่ากับเงินเดือนขั้นต่ำของผู้จบปริญญาตรี ซึ่งคุณสมบัติทั้งหมดนี้จะส่งเสริมให้เกษตรกรที่เป็น "เกษตรกรอัจฉริยะ" สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น จึงถึงเวลาที่เกษตรกรของประเทศต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำเกษตรรูปแบบใหม่ นั่นคือการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรภายใต้การทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) หรือเกษตร 4.0 ตามนโยบายที่ภาครัฐสนับสนุนให้ภาคการเกษตรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มผลผลิต พัฒนาภาคการเกษตรให้ยั่งยืนในอนาคต โดยเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) สู่การเกษตรสมัยใหม่ โดยเฉพาะชุมชนบ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะเน้นการบริหารจัดการผสมผสานเทคโนโลยี และประยุกต์ใช้อย่างเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา จึงจะสามารถทำให้เกษตรกรในชุมชนหลุดพ้นจากกับดักความยากจนได้ จึงเป็นโอกาสของเกษตรกรที่ไม่ใช่แต่ชุมชนบ้านลำแดงเพียงแห่งเดียวแต่เป็นโอกาสของเกษตรกรทั่วประเทศที่ภาครัฐต้องเข้ามาพัฒนาอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้การเข้าสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสร้างความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้ การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแรงจูงใจของเกษตรกรในพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและหาแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา สถานการณ์ สภาพปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกร บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในพื้นที่บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในพื้นที่บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) ในยุคไทยแลนด์ 4.0 บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview form) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูลเป็นลำดับสุดท้าย

สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมา สถานการณ์ สภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บ้านลำแดงเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ในสมัยก่อนรวมถึงพื้นที่อื่นๆ มีแม่น้ำไหลผ่าน มีการติดต่อค้าขายกันโดยทางเรือ ได้มีเรือสำเภาแล่นผ่านมาติดต่อทำการค้าขาย ซึ่งในช่วงเวลาน้ำลดลงนั่นเองเรือสำเภาได้ผ่านกลับเส้นทางเดิม แต่ไม่สามารถผ่านไปได้ ประกอบกับมีลมพัดแรงมาก จึงทำให้เรือสำเภาได้หมุนหันไปอยู่เช่นนั้นเป็นเวลานาน จึงถือได้ว่าเป็นที่มาของการเรียกขานชื่อ ตำบลหันตะเภา และในเวลาต่อมาได้มีความเจริญ มีการแบ่งเขตการปกครองในตำบลนี้ จึงได้เรียกขานว่า "ตำบลหันตะเภา" และบ้านลำแดงเองก็อยู่ในพื้นที่ตำบลนี้มีระบบการเกษตรแบบดั้งเดิมมาโดยตลอด โดยบ้านลำแดงมีพื้นที่ถือครองทั้งหมด 3,250 ไร่ มีพื้นที่ถือครองการเกษตรทั้งหมด 2,545 ไร่ จำนวนครัวเรือน 223 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 920 คน และครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 81 ครัวเรือน บ้านลำแดงเป็น 1 ใน 5 หมู่บ้านของตำบลหันตะเภาที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของ อำเภอวังน้อย ระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน ลักษณะการคมนาคม จะประกอบด้วยถนนลาดยางจากถนนพหลโยธินผ่านหมู่ที่ 3,4 ถนนคันคลองยี่สิบแปดผ่าน หมู่ที่ 3,4 ถนนคันคลองยี่สิบเจ็ดผ่านหมู่ที่ 1,2,5 และถนนคันคลองหก ผ่านหมู่ที่ 5 โดยลักษณะของดินของบ้านลำแดงประกอบด้วยกลุ่มชุดดินที่ 2,11,12 ลักษณะเป็นดินเหนียว มีการระบายน้ำที่เร็ว เป็นกรดจัด มีน้ำท่วมขังนาน 3-7 เดือน เหมาะสำหรับการทำนา สำหรับการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นต้องมีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใส่ปุ๋ยมาร์ลและมีการควบคุมการระบายน้ำ สำหรับแหล่งน้ำที่บ้านลำแดงสามารถใช้ประโยชน์ได้ได้แก่ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นคลอง คลองยี่สิบเจ็ด คลองยี่สิบแปด และหก ในส่วนสถานการณ์ปัญหาของเกษตรกรบ้านลำแดง มักจะประสบปัญหาด้านการเกษตรใน 3 ประการ ได้แก่ ด้านการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการลงทุน และด้านการควบคุมคุณภาพ โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้คือ ปัญหาด้านการผลิตสินค้าเกษตรเกษตรกรมักประสบปัญหา การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่หายากขึ้น เนื่องจากปัจจัยหลากหลาย เช่น มูลสัตว์ที่หายากขึ้น ปุ๋ยหมักจากพืชที่กลุ่มชาวบ้านเพียงบางส่วนร่วมกันทำไม่ได้แพร่หลายทั่วทั้งหมู่บ้าน ปัญหาการใช้วัสดุอินทรีย์ที่หายากขึ้นในท้องถิ่น เช่น เศษพืชหลังการเก็บเกี่ยวเศษไม้ ปัญหาการขาดแคลนหินแร่ที่ใช้เป็นแหล่งเสริมธาตุอาหารและปรับปรุงดิน เช่น แร่ยิปซัม หินฟอสเฟต เปลือกหอยเผา และปูนขาว ปัญหาการปลูกพืชคลุมดินรอบๆ แปลงเกษตร เพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดินและการไหลออกของดินสู่พื้นที่อื่น ปัญหาการจัดการแหล่งน้ำทั้งจากโครงการชลประทานและบ่อที่ขุดเอง การยากที่จะหลีกเลี่ยงการใช้น้ำที่มาจากแหล่งชุมชนหรือ

แหล่งอุตสาหกรรมมารดพืชในแปลงเกษตรเพื่อป้องกันการปนเปื้อน การไม่มีไม้ยืนต้นล้อมรอบแปลงเกษตร เพื่อเป็นเกาะกำบังฝุ่นหรือสารพิษและให้ความชื้นและรักษาความชื้น ปัญหาการไม่มีงบประมาณในการสร้าง โรงเรือนระบบปิดเพื่อใช้ปลูกพืช การจัดแนวปลูกพืชในทิศทางขวางตะวัน จัดแนวปลูกพืชในทิศตามลม ปัญหา การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ปัญหาการใช้สารเคมีเร่งการสุกของผลไม้ ปัญหาการใช้สารเคมีเคลือบ ผิวผักผลไม้ และปัญหาการฉีดยาหรือพ่นรมควันด้วยสารเคมี

ในส่วนปัญหาการลงทุนประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ค่าใช้จ่ายในการ เตรียมการผลิต ค่าจ้างแรงงานที่สูง ค่าน้ำมันที่แพงขึ้นสำหรับเครื่องจักรกล เป็นต้น

ปัญหาด้านการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย การไม่สามารถระบุชนิดพืชที่ทำการผลิตได้อย่างแท้จริง พื้นที่ผลิตมักไม่มีเอกสาร และข้อมูลแสดงที่ตั้ง แผนผังฟาร์ม และสภาพแวดล้อมฟาร์ม ไม่มี แผนการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการผลิตพืชตั้งแต่การเตรียมแปลง การปลูก การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การกำจัด วัชพืช การควบคุมศัตรูพืช การควบคุมการเจริญเติบโตของพืช และการเก็บเกี่ยว เป็นต้น

2. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 บ้านลำแดง ต. หันตะเภา อ.ลำทะเมนชัย จ.นครราชสีมา ได้ดำเนินการหลายประการ ได้แก่ หน่วยงานหน่วยงานทางด้านการเกษตร และทางชุมชนเองมีเป้าหมายในการดำเนินงานใกล้เคียงกันกล่าวคือ ต้องการพัฒนากลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรม สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยได้กำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่มีอายุตั้งแต่ 17 - 45 ปี มีกระบวนการพัฒนากลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่และการสนับสนุน ที่แตกต่างกันไปตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน และมีการประเมินผลเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรรุ่นใหม่อย่างใกล้ชิด และประสานงานในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น การจัดหาวิทยากรและจัดฝึกอบรมตามความสนใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทางราชการ เป็นต้น

เกษตรกรรุ่นใหม่มีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงอาชีพของตนเองเข้าสู่ภาคการเกษตรและ ต้องการมีธุรกิจของตนเอง สามารถบริหารจัดการเวลาได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขกับครอบครัว และต้องการทำการเกษตรแบบลดการใช้สารเคมี ยกระดับการผลิตให้มีมาตรฐาน สร้างความมั่นคงให้กับตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โครงการ / กิจกรรมเกษตรกรรุ่นใหม่ทำให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล กันภายในเครือข่าย โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำการเกษตร และช่วยกันแก้ไขปัญหา และ ทำให้สามารถเข้าถึงกิจกรรม / โครงการต่างๆ และการสนับสนุนของส่วนราชการ เช่น การได้รับสิทธิในการใช้ ที่ดินในการทำการเกษตร การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ทำให้เกิดแนวทางใหม่ๆ ในการนำประยุกต์ใช้ในฟาร์มของตนเอง การเข้าร่วมแสดงสินค้าในงานต่างๆ ทำให้เพิ่มช่องทางการตลาด และได้รับโอกาสเพิ่มมากขึ้น กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. การวางเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่มีเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรสู่ความเป็นมืออาชีพ มีการปรับเปลี่ยนอาชีพมาทำการเกษตรสมัยใหม่ยุค 4.0 ที่นำเทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ามา ใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเป็นอาชีพอิสระที่สามารถมีรายได้เลี้ยงตัวเองได้

2. กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

2.1 การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง เป็นการจัดฝึกอบรมตามหลักสูตรเกษตรกรรม รุ่นใหม่ของแต่ละหน่วยงาน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ แล้วนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการเกษตรของตนเอง ทำให้ได้เปิดโลกทัศน์ ปรับเปลี่ยนแนวคิดจนนำมาปรับใช้ในการวางแผนการผลิตและการตลาดของตนเองได้

2.2 การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

2.3 การเข้าเป็นพี่เลี้ยง / การให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

2.4 การประเมินผลแบบมีส่วนร่วมทั้งเกษตรกรรมรุ่นใหม่ และเจ้าหน้าที่

3. หลักสูตรควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ โดยการพัฒนาศูนย์รวมกันทั้งสถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัย หน่วยงานราชการ และเกษตรกรรมรุ่นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และตรงตามความต้องการของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ และเน้นการฝึกปฏิบัติ เพิ่มมากขึ้น

4. การพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาที่เห็นผลเป็นรูปธรรม ชัดเจนเข้ามาใช้ในทางการเกษตร ทั้งการผลิตและการแปรรูป โดยใช้ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ในการเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ และเป็นต้นแบบในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่

5. การพัฒนาต่อยอดเกษตรกรรมรุ่นใหม่ภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เข้าถึง แหล่งเงินทุน และช่องทางการตลาด โดยการเชื่อมโยงตลาดออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร และการทำตลาด

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมสู่การเป็นเกษตรกรรมอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0

การนำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมสู่การเป็นเกษตรกรรมอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 การวางเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ เจ้าหน้าที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการ เกษตรสู่ความเป็นมืออาชีพ การใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยพัฒนาให้มีทักษะและ ความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเอง และชุมชนเกษตรกรรม มีเป้าหมายในการมาเข้าร่วมโครงการเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในหลายด้าน สรุปได้ดังนี้คือ มีการปรับเปลี่ยนอาชีพมาทำการเกษตรสมัยใหม่ยุค 4.0 ที่นำเทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ามาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเป็นอาชีพอิสระที่สามารถมีรายได้เลี้ยงตัวเองได้, มีการพัฒนาตนเองและการเพิ่มความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตร มาตรฐานสินค้าเกษตร และการเพิ่มมูลค่าสินค้า

เกษตรกร ต้องการรับการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ เช่น การรับรองมาตรฐาน การเข้าถึงแหล่งทุนต้องการเข้าถึงกิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐ เช่น การฝึกอบรม การศึกษา ดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้มีเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรรุ่นใหม่

3.2 กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง เป็นการ จัดฝึกอบรมตามหลักสูตรเกษตรกร รุ่นใหม่ของแต่ละหน่วยงาน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ แล้วนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการเกษตรของตนเอง ทำให้ได้เปิดโลกทัศน์ ปรับเปลี่ยนแนวคิดจนนำมาปรับใช้ในการวางแผนการผลิต และการตลาดของตนเองได้

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 บ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยเบื้องต้นยึดแนวทาง 13 ประการ ได้แก่ มีความรู้ในเรื่องที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ เป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุดประกายการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่และผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆ บันทึกและใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิต นำข้อมูลมาใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาอาชีพได้ มีความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงานและทุน มีระบบการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด มีความสามารถเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อขายผลผลิต มีระบบการจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยมีกระบวนการผลิตที่ไม่ทำให้เกิดมลภาวะ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่อง และมีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร นโยบายเหล่านี้มีความสำคัญที่จะใช้เป็นทิศทางพัฒนาเกษตรกรให้รู้หน้าเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ ที่จะนำความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาปรับปรุงอาชีพเกษตรของตนให้มีความทันสมัย และมีความหลากหลายในการทำเกษตร โดยจะพบว่า กระบวนการผลิต เกษตรกรควรมีการจัดการปัจจัยการผลิตให้เพียงพอ ตามมาตรฐานเกษตรที่ถูกต้อง มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบธุรกิจผักอินทรีย์ มีการจัดการกระบวนการผลิตที่ดีให้ความสำคัญกับการจัดการโลจิสติกส์สำหรับสนับสนุนผักเกษตร

การทำเกษตรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรมีการผสมผสาน เกื้อกูลและยั่งยืน สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ได้แก่ แนวคิดหลักการ หลักปฏิบัติและวิธีการปฏิบัติ มีการพัฒนาการพึ่งพาตนเองตั้งแต่ในระดับ ครอบครัว ชุมชน และขยายไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน เกษตรกรควรมีการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่พิถีพิถันที่เหมาะสม และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ใช้การสื่อสารเชิงรุกที่ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบเชิงพฤติกรรมที่ดีกับเกษตรของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักให้ครอบครัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ผลิต หรือ

เกษตรกร เพราะการทำเกษตรกรรมจะต้องใช้หลักการพึ่งพา พึ่งตนเอง พึ่งพากันเอง สร้างพันธมิตร และช่วยกันสร้างสังคมให้น่าอยู่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดมาตรฐานและระบบการรับรองผักเกษตร ให้ชัดเจน สร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร และมีการคัดเลือกเกษตรกรดีเด่นที่ทำเกษตร จัดทำศูนย์เรียนรู้เกษตรกรให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค

การพัฒนาเกษตรกรรมเพื่อการส่งออก เป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยสร้างความมั่นคง ยั่งยืน ให้เกษตรกร ปัจจุบันการทำเกษตรส่วนใหญ่มักเป็นในรูปแบบเชิงเดี่ยว และไม่ยั่งยืน ที่ทำกันมาก ก็จะเป็นผักปลอดสารพิษ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนกับเกษตรกรที่ทำผักอินทรีย์หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนควรมีการสร้างความร่วมมือกันสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกษตรกรทำการเกษตรในยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างแท้จริง มีระบบการตรวจสอบที่สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค สร้างเครือข่ายตรวจสอบ คุณภาพผลิตภัณฑ์และนำสินค้าผักต่างๆ ออกสู่ตลาดโลก นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาเกษตรกรจะยึดหลักการที่จะเป็นกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่

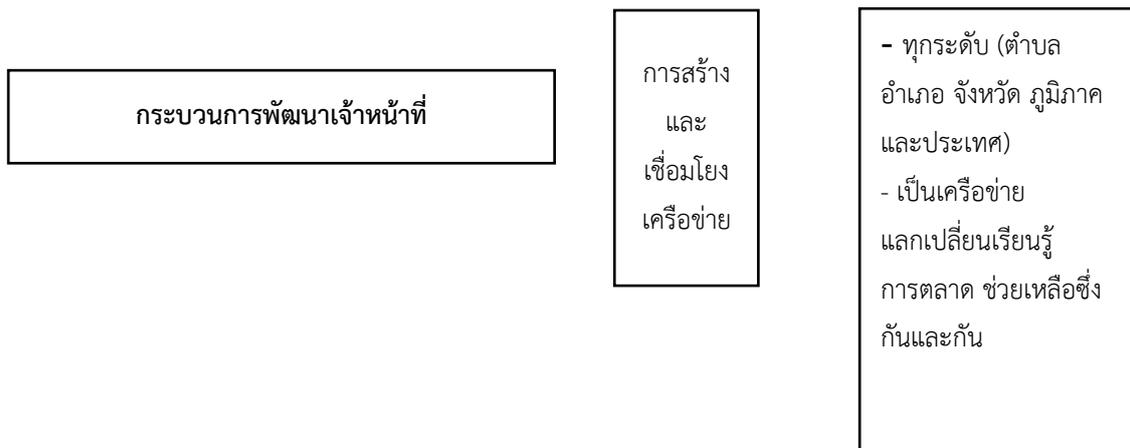
การจัดทำแผนพัฒนาตนเองที่จะดำเนินการจัดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้แผนที่ กิจกรรมของเกษตรกรเป็นตัวเล่าเรื่องกิจกรรมทางการเกษตรของแต่ละคน และให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กันตามความสนใจตามลักษณะของกิจกรรมทางการเกษตรที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการจัดทำแผนพัฒนาตนเองและกิจกรรมภายในสวน / ฟาร์มของตนเอง มีการสร้าง และเชื่อมโยงเครือข่ายดำเนินการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ สัจฉกร โดยจัดการศึกษาดูงานสัจฉกร ณ ฟาร์มของเกษตรกรรุ่นใหม่ ภายในกลุ่มเครือข่าย โดยมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง ซึ่งจัดโดยสำนักงานเกษตรอำเภอ และจัดโดยสมาชิก YSF โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2550 ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายขึ้น ทำให้มีความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกันภายในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ภายในจังหวัดและเขต นอกจากนี้ยังได้มีการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย เกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งได้มีกิจกรรมกลุ่มเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของกลุ่ม มีการเข้าไปเป็นพี่เลี้ยง / การให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ โดยนักส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปเป็นพี่เลี้ยง และให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือต่างๆ เช่น แนะนำแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจของเกษตรกร จัดการฝึกอบรม ในหลักสูตรที่เกษตรกรต้องการ เช่น การพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน GAP ภายในกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้จะดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านการผลิต และการตลาดให้กับเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ และมีการประเมินศักยภาพ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะจัดทำแบบประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยให้เกษตรกรรุ่นใหม่ประเมินตนเองก่อนการเรียนรู้ว่ามีคุณสมบัติพื้นฐานในแต่ละข้อมีคะแนนอยู่ใน ระดับใด ตั้งแต่ 0-5 คะแนน ภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนรู้จะให้ YSF ประเมินตนเองหลัง การเรียนรู้ว่ามีคุณสมบัติพื้นฐานในแต่ละข้อมีคะแนนอยู่ในระดับใด ตั้งแต่ 0-5 คะแนน แล้วให้เจ้าหน้าที่ประเมินเกษตรกรรุ่นใหม่ว่าผ่านการประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรรุ่นใหม่หรือไม่ โดยใช้คะแนนการประเมินตนเองหลังการเรียนรู้ร่วมด้วย

องค์ความรู้วิจัย

จากการประมวลความรู้จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถแสดงแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยได้ดังนี้

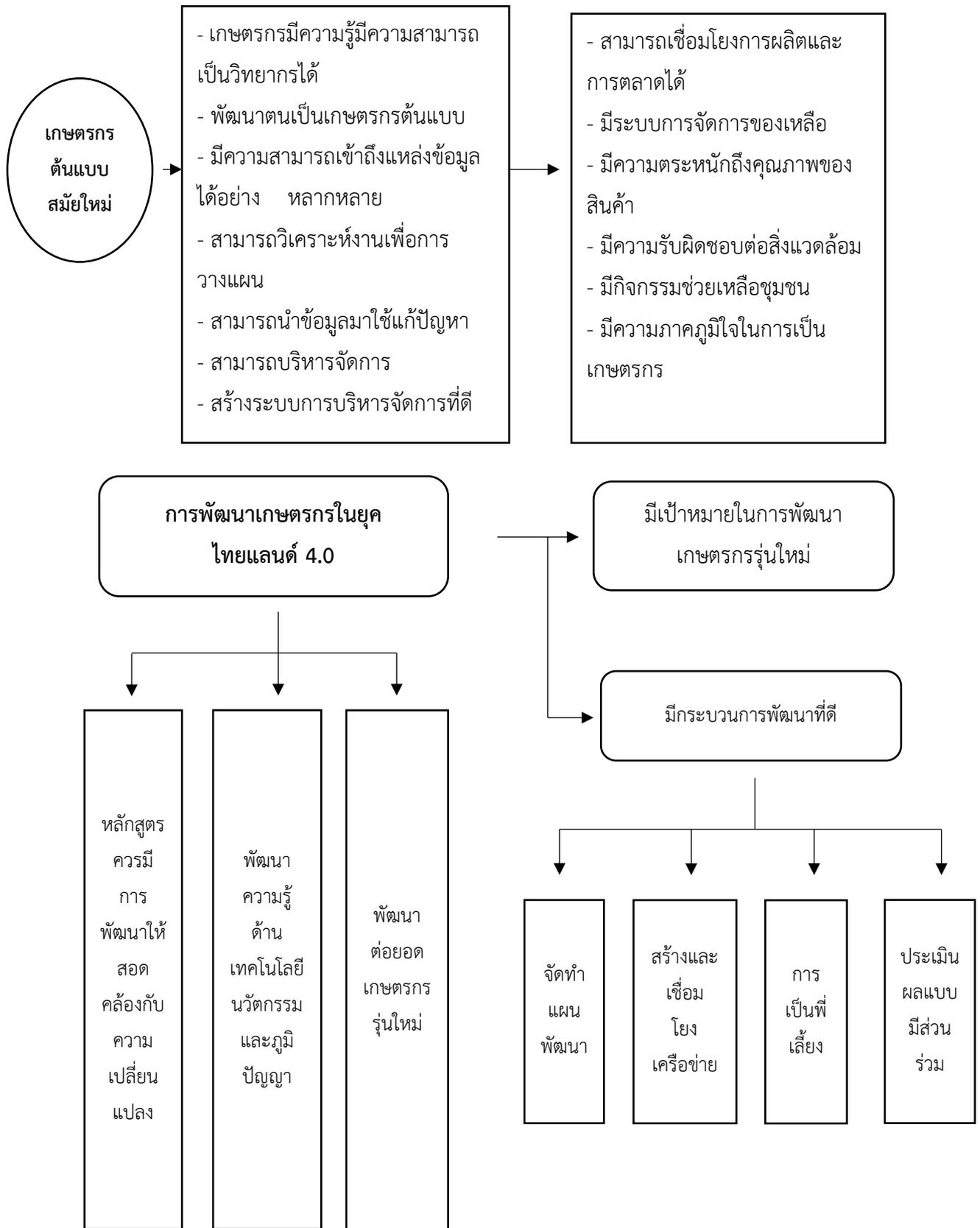
แผนภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพ แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ เป้าหมายการพัฒนาเกษตรกรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย เกษตรกรในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นเกษตรกรที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมกรรมในการผลิตที่ถูกต้อง และพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง สร้างความเข้มแข็งให้กับตนเอง และชุมชน โดยมีกระบวนการพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยในส่วนกระบวนการพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1. การถ่ายทอดเทคโนโลยี / นวัตกรรม 2. การอำนวยความสะดวก 3. การเชื่อมโยงเครือข่าย 4. การประสานงาน และ 5. การเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษา ในส่วนกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่จะต้องพัฒนาใน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง 2. การจัดทำหลักสูตรพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ 3. การประเมินศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการพัฒนา และ 4. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยเมื่อเกษตรกรรุ่นใหม่ได้ผ่านกระบวนการเหล่านี้แล้ว จะสามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบที่จะสามารถพัฒนาไปเป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศที่กำหนดนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นั่นเอง

แผนภาพแนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์การวิจัย ได้องค์ความรู้ดังต่อไปนี้

แผนภาพ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ

จากแผนภาพ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ พบว่า กระบวนการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบสมัยใหม่ จะยึดนโยบายพัฒนาเกษตรกรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย 1. มีความรู้ในเรื่องที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ 2. เป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุดประกายการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน 3. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่และผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆ 4. บันทึกและใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิต 5. นำข้อมูลมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพได้ 6. มีความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตแรงงานและทุน 7. มีระบบการบริหารจัดการผลผลิต และการตลาด 8. มีความสามารถเชื่อมโยงการผลิต และการตลาดเพื่อขายผลผลิต 9. มีระบบการจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ 10. มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค 11. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยมีกระบวนการผลิตที่ไม่ทำให้เกิดมลภาวะ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 12. มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง และ 13. มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกรโดยนโยบายเหล่านี้นำมาซึ่งการพัฒนาเกษตรกรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ใน 5 กระบวนการได้แก่

1. มีเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างชัดเจน
2. มีกระบวนการพัฒนาเกษตรกรที่ดี โดยแบ่งเป็น
 - 2.1 มีการจัดทำแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ
 - 2.2 มีการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกษตรกรได้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถ
 - 2.3 สามารถที่จะเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรรุ่นต่อไปได้
 - 2.4 มีการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมการหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. หลักสูตรควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เนื่องด้วยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดหากการพัฒนาเกษตรกรยังใช้กระบวนการแบบเดิม ๆ อาจจะไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ ๆ
4. พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและภูมิปัญญา ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
5. พัฒนาต่อยอดเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่องไม่ให้ติดขัดอยู่กับที่ เพื่อให้สามารถเติบโตและเป็นต้นแบบแก่เกษตรกรรุ่นใหม่จะพัฒนาขึ้นมา

สำหรับกระบวนการพัฒนาเกษตรกรทั้ง 5 นี้ จะต้องยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางให้มีการศึกษาเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยให้ไปถึงเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกษตรกรไปทิศทางที่ดีกว่าเดิมเพื่อให้เกษตรกรหรือชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความเจริญก้าวหน้า โดยมีลักษณะดังนี้คือ

1. เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต เพราะเกษตรกรจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เสมอ เพื่อพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง 2. เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ ทั้งการคิด วิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ดำเนินการตามแผนรวมถึง ประเมินผลเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง 3. เป็นกระบวนการที่เกษตรกรใช้ในการสร้างความเข้าใจหรือการสร้างความหมายของสิ่งต่างๆ ให้แก่ตนเอง ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการ รับข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการของการจัดการ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและประสบการณ์ 4. เป็นกระบวนการทางสังคม เนื่องจากเกษตรกรอยู่ในสังคมที่มีการปฏิสัมพันธ์กัน ตลอดเวลา การพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน จึงสามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ขยายมุมมองและ ขอบเขตของความรู้ ซึ่งเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สถานที่ ทั้งในครอบครัว ชุมชน และในแปลง ฯลฯ 5. เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต บริบทสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของเกษตรกร และ 6. เป็นกระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลง โดยกระตุ้นให้เกษตรกรสนใจ แสวงหาความรู้ เกิดความใฝ่ รั้ เรียนรู้ รวมทั้งไม่ตัดสินสิ่งต่างๆ จากปรากฏการณ์ที่เห็นก่อนที่จะคิดใคร่ครวญถึงสาเหตุ ที่มาที่ไป และปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อเกษตรกรสามารถสร้างความรู้ขึ้นใช้เอง ได้ค้นพบสิ่งที่เป็น ความจริงด้วยตนเอง จะสามารถคิดด้วยความรู้สึกอิสระโดยปราศจากความกลัว (เกิดปัญญา) นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ข้อค้นพบบ่งชี้ว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีการเกษตร ดังนั้น การจะพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะได้นั้นจะต้องประยุกต์เทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้โดยผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการทดลองทำในพื้นที่จริง เป็นต้น
2. กระบวนการพัฒนาเกษตรกรเป็นรูปแบบที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ โดยขั้นตอนและแบบแผนต่างๆ สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเกษตรกรได้อย่างเหมาะสม
3. ข้อเสนอแนะในการนำเสนอการพัฒนาเกษตรกรเป็นสิ่งที่ต้องนำมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้กระบวนการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะมีมาตรฐานสูงและมีคุณภาพอย่างถึงที่สุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากความต้องการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นหลัก ซึ่งอาจจะยังไม่เพียงพอต่อการอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรม จึงควรเสริมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเข้ามาร่วมด้วยเพื่อให้เห็นถึงการพิจารณาในเชิงตัวเลขว่ามีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างไร
2. ระยะเวลาในการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม ควรศึกษาประมาณ 3 - 4 เดือน เป็นอย่างน้อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการอธิบายกระบวนการพัฒนาเกษตรกร

3. การลงพื้นที่จริงในการเก็บข้อมูล ควรสำรวจแหล่งเกษตรกรที่มีความพร้อมมากที่สุด เพื่อให้สามารถพิจารณาได้ถึงความสำเร็จอย่างแท้จริงในการพัฒนาเกษตรกร และพร้อมกันนั้นก็ควรพิจารณาจากหลาย ๆ แหล่งประกอบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สมบูรณ์ที่สุด

บรรณานุกรม

พรชัย เจดามาน และคณะ, การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21, (ม.ป.ท : ม.ป.ป.), หน้า 2.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (พ.ศ. 2561-2565), (พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2563), หน้า 101.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), Smart Farmers เกษตรกรยุคใหม่ใส่ใจเทคโนโลยีและมีองค์ความรู้ กิจกรรมจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center) ปีงบประมาณ 2561, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.sme.go.th /upload/mod_download/download-20181005060126.pdf [24 มีนาคม 2564].

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.), Smart Farmers เกษตรยุคใหม่ ใส่ใจเทคโนโลยีและมีองค์ความรู้, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2561), หน้า 2.

สำนักงานเกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.ayutthaya.doae.go.th/wordpress/> [24 มีนาคม 2564].